

Yiyiniz içiniz ancak israf etmeyiniz (Araf 31)

[Banu Atabay'in lezzetler.com](http://BanuAtabay.in.lezzetler.com) Yemek Tarifleri Sitesi

TÜRK ÇAYI

Asırlık Tariflerle Türk Mutfağı

Çay, sudan sonra dünyada en çok tüketilen sıvıdır. Türkiye, dünyadaki en büyük çay üreticisi olmasa da istatistiklere göre çay tüketiminin en fazla olduğu ülkedir.

Çayın anlamı Türk toplumu için apayrıdır. Çayın yerini kolay başka bir şey tutmaz. Çay Türkiye'de dostluk ve misafirperverliği simgeler. Ve her şeyin ötesinde çay toplumsal olarak her kesimin sevdiği ve tükettiği, herkesi bir araya getiren, birleştirici sosyal işlevi olan bir içecektir. Çay Türkiye'de demlemesinden sunumuna bir kültür yaratmıştır.

Modern öncesi dönemde Osmanlılar, çeşitli bitkileri demleyip çay olarak içiyorlardı. Ancak günümüzde Türkiye'de yaygın tüketime sahip olan siyah çaya rağbet, 19. yüzyılın ortalarında hem Avrupa kültürünün etkisiyle hem de İstanbul'a gelen İranlı Türkmenlerin gayretleriyle başladı.

Doğu Karadeniz bölgesindeki çay üretimi ve tüketiminin ise Rus, Azeri ve İran etkisiyle ilişkili olduğu sanılmaktadır. Nitekim İstanbul'da ilk çayhanelerin İran menşeli Azeriler tarafından açılıp yaygınlaştırıldığı bilinmektedir.

Türkiye'de çay ziraatı çalışmaları Osmanlı döneminin sonlarında başlamış, Cumhuriyet döneminde hız kazanmıştır. 19. yüzyılın üçüncü çeyreğinden itibaren özel teşebbüsün gayretleriyle Hopa ve Arhavi'de görülen çay üretimi, Doğu Karadeniz'in kimi bölgelerine yayılmıştır.

Yüzyıl sonlarından itibaren de devlet himayesi altında Bursa'da başlayan denemeler, zamanla başka şehirleri de içine alacaktır.

1946'da Rize'de ilk çay fabrikasının kurulması önemli bir dönüm noktasıdır; bu tarihten sonra çay üretimi ve tüketimi ciddi şekilde artmıştır.

1950'ye gelindiğinde tüketim üç katına çıkmış, 1950 ve 60'lı yıllarda ise çay Doğu Karadeniz ile özdeşleşen bir bitki ve içecek haline gelmiştir. Rize coğrafyası tamamen değişmiş, deyim yerindeyse dağ taş çayın yeşil örtüsüne bürünmüştür.

Açılan çayhane ve çay bahçeleri şehir ve kasaba hayatının bir parçası haline gelmiştir.

Uzun yaz günlerinde özellikle çay bahçeleri yerleşim yerlerinin önemli toplanma ve sosyalleşme mekânlarına dönüşmüştür. Demlik veya semaverle çayın sunulduğu bu mekânlarda aileler saatler boyunca çayın ve sohbetin keyfini sürmeye başlamış ve böylece "Aile Çay Bahçesi" deyimini ve bu adla anılan bahçeler ortaya çıkmıştır.

Kamusal alanda aile boyu bir arada olunabilen bu yerler, aslında bir anlamda toplumsal birliktelik ve bütünleşmeye imkân sağlamıştır. Geçmişi eskilere dayanan ve erkeklerin sosyalleşme mekânı olan kahvehaneler bile ağırlıklı olarak çay içilen yerler haline dönüşmüştür. Ev ziyaretlerinin de temel içeceği olan çay, toplumun farklı kesimlerini kucaklayan, kadın-erkek ayrımını eriten birleştirici bir güç sergilemiştir. Çayın bu denli benimsenmesinin ardında aslında teklifsiz, mütevazı hali yatmaktadır. Herkesin erişebildiği, içi ısıtan samimiyeti ile insanlar arasında köprü kurulmasına aracı olabilen çay, kahvenin aksine daha eşitlikçi, paylaşımcı bir ortam oluşturur.

Bu sebeple çay ve simit Türkiye için sınıfları ortadan kaldıran bir simge haline gelmiştir.

Demleme şekliyle sunumuna "Türk usulü çay" kavramı tüm dünyaya mal olacak derecede özeldir.

